

Дмитро СЕНЕЙКО Уже в преамбулі до цієї статті, де звертаємося до Вас, дорогі читачі нашого часопису, хочеться болісно зітхнути. Дарма, що мільйони бібліографічних даних можна зібрати на тему 10 Божих Заповідей, дарованих понад дві тисячі років тому, а вони все ж є поверхневими, незрозумілими, чужими для сучасної молоді людини в її такому строкатому, розгубленому, розпорошеному на мільйони думок і справ на секунду житті. Сьогодні у світі т. зв. старозавітній Декалог все частіше трактують як правила, які обмежують свободу та незалежність людини, що, відповідно, просто заважає жити. Наше завдання – у кількох наступних абзацах показати, чому не можемо відкласти його на полицю, як пережиток минулого і лише історичну спадщину людства, як, наприклад, висловлювання Будди, Конфуція чи будь-який навіть геніальний твір сучасного автора, над яким замислились, помилувались влучністю висловлювання – і забули. До чого закликає нас Господь сьогодні, тут і тепер, через Свої 10 Заповідей?

Теза 1: Там є Бог

Передусім, зрозуміло, що реальність цих заповідей є свідченням про Божественну любов Господа до людства. Вони даровані Богом людині незалежно від того, бажає вона їх виконувати, чи ні. Їх дієву присутність у людському житті можна порівняти із загальновідомим законом Ньютона. Задумаймося: до того, як цей вчений відкрив всесвітнє тяжіння – існувало воно, чи ні? А якщо б Ньютон його не відкрив – існувало б? Очевидно, що так. Те саме з Божими Заповідями. Їх дія не обмежується тим, чи знають про них люди, усвідомлюють і приймають їх, чи ні. Вони просто «працюють» у цьому світі. Саме на кровній жертві свого Сина Бог підписав родовий союз із людьми, котрі вірять у цю жертву, приймають і вшановують її. Заповіді ж не лише вказують людині на її правдивий життєвий шлях, а й дозволяють пізнати Того, Хто їх дає. Для нас, учнів Христа, Декалог не є безликим набором правил, а служить для зближення людини до Бога і Його життя. Отож, сенс цих Заповідей не зводиться лише до розрізнення між добром і злом, допустимим чи недопустимим.

Найголовніше – самі Заповіді є рядками Святого Письма. Писання – це не лише книга, текст, а, передусім, Божа присутність у словах і текстах, які були записані біблійними авторами під Його натхненням. Бог став присутнім серед нас, першим проявив ініціативу. Залишилось нам прийти на зустріч з Ним і завжди перебувати у Його присутності. Як? Молитовно читаючи ці рядки, як і всі інші богонатхненні тексти Книги Книг. Лише так з'являється шанс зрозуміти їх по-богословськи, збагнути життєву необхідність та актуальність.

Теза 2: Не просто виконуй, а усвідомлюй: чому виконуєш!

Першою причиною того, чому людині були дані 10 Заповідей, була пересторога людства перед самознищенням. Без Закону і відповідальності за його порушення на планеті панував би хаос, мінімум – анархія і безлад. Саме тому закономірним є те, що на підставі 10 Заповідей написані всі Конституції країн світу, незважаючи на те, усвідомлювали це їх творці, чи ні.

Після створення людини, Бог дає їй лише одну Заповідь. Згідно з логікою біблійних авторів, вона містить у собі всю повноту задуму Творця про світ та людину і полягає в тому, що людина повинна прийняти встановлений Богом етичний світопорядок. Відмова від куштування плодів із «дерева пізнання добра і зла» означає, що людина не претендує на владу над тим, що у світі є добром і веде до життя, а що є злом і веде до смерті. Даючи цю заповідь, Творець дарує людству можливість прийняти і виконати її або

відкинути і порушити. Реальність вибору своєю чергою творить духовну свободу людини. Коли ця перша і єдина заповідь була порушеною людьми, Бог послідовно пропонує людям інші, конкретніші заповіді, пов'язуючи їх виконання з відновленням втраченого ними життя.

Мабуть, кожен із нас порушував одну з 10 Заповідей. Наприклад: «Не кради». Коли нам стверджують: «Я не крав», то запитаймо: «Чи ти списував контрольну роботу в дитинстві?», вже не кажучи про інші істотні крадіжки. Або: «Не май інших богів, крім Мене». Як щодо космічних об'єктів – Божих створінь – які стараннями безбожних людей перетворились на знаки зодіаку, що «крадуть» нашу віру в Бога і через астрологічні прогнози впливають не лише на наше життя, але й на психічний і духовний стани, підпорядковуючи їх невідомим силам? Як популярно сьогодні у щоденниках друзів чи особистих анкетах писати, що він чи вона – «стрілець» або «близнюк», або «терези»! Чи всенародно проголошувати, що нинішній рік – рік свині або щура!!! І люди в це вірять!!! Ось до такого приниження Божої і власної гідності та забуття може дійти людина, котра не знає Бога. Вона, «вінець всього, що живе», оголошує себе комахою, плазуном, ким завгодно, тільки не тим, ким була створена, – образом і подобою живого Бога. А все тому, що, згідно з вченням Святих Отців Церкви, вона є тілом, душею і духом, маючи на кожному з цих рівнів, відповідно, свої тілесні, душевні й духовні потреби. Останні з них може задовольнити тільки Святий Дух. Однак якщо ці взаємини між людським духом і Ним перервані, то у людини час від часу з'являються стани, які вона називає «депресіями». Вони приходять, позаяк її серце не виповнює любов Творця.

Або ж у своїх спробах будувати безбожне суспільство людина неділю – день прослави і подяки Богові – теж привласнила для власної вигоди. Замість: «Пам'ятай день святий святкувати» – це час загальної торгівлі у всьому світі. Вона має місце у всіх великих містах, магазинах і на ринках, а сучасні торгові центри і комплекси набувають ще й статусу розважальних, стаючи місцем поклоніння чому завгодно і кому завгодно, тільки не Богові. Сьогодні зачинений в неділю магазин сприймається, як прикре непорозуміння і упущена можливість щось купити або щось вигідно продати. Мабуть, саме непомірна любов до розваг і супутні їм купівля-продаж привели сьогодні весь світ до фінансової кризи. «Тридцять срібняків» і до сьогодні залишаються найбільш конвертованою валютою.

Людина має поклонятися Богу. Ми потребуємо Його, відчуваємо, що наше життя не належить нам, воно – від Когось, яке, як дар нам, лише Хтось може підтримувати. Сьогодні під цим «Хтось» розуміємо все, що завгодно. Ідолопоклонство завжди заподіюватиме людині проблеми і вестиме до самознищення. Кожна нація мала і має свого «бога», і це приводило і приводить до воєн. Щобільше: ідолопоклонство веде до сексуальної розбещеності, внаслідок чого приходять багато фізіологічних та морально-ідеологічних хворіб, від яких вимирають цілі нації.

Тому кожна Заповідь – це не лише те одне речення, яке ми читаємо в старозавітніх книгах Виходу та Второзаконня. Перша, друга, третя — і так аж до десятої охоплюють усю палітру людського життя і часу, в якому воно протікає. Чи це тисячоліття тому, коли їх розуміли по-своєму, чи сьогодні, у дану хвилину, яку і в якій себе усвідомлюємо, – завжди вони є конкретною відповіддю на наш духовний, життєвий запит перед власною совістю, прийнятим рішенням, яке ми здійснюємо у думках, чи в дії.

Теза 3: Щастя людини - у виконанні Божих Заповідей

Як важко не було б це зрозуміти, але це справді так. Людина створена для того, щоб

жити з кимось, служити йому. Якщо не Бог стає об'єктом її поклоніння, то ним неодмінна буде хтось інший, включаючи і саму себе. Спорожніле святе місце людської душі обов'язково заповниться чимось несвятим, і ця закономірність є постійною, чи у часи Каїна, чи сьогодні, де людство, яке хоч і живе у достатку, але стоїть над безоднею. Воно хоче жити й бути щасливим без Бога і Його Заповідей. Маємо Інтернет, телебачення, автомобілі, літаки, телефони, атомну енергію, модерні помешкання; ми опанували землю, море й повітря; але залишаємось моральними жебраками, бо все те нас не вдовольняє, не робить щасливими, а, радше, віддаляє, аніж наближає до щастя. Тому бачимо мільйони нещасливих, розчарованих, безнадійних і знеохочених до життя людей. Божі Заповіді актуальні ще й тому, що вони – основа людського добробуту та щастя. Немає у світі людини, котра не бажала б бути щасливою. Молоді й старі, бідні і багаті, вчені та невчені – усі прагнуть щастя. Однак воно можливе лише тоді, коли завжди будемо дозволяти Богові бути присутнім у кожному епізоді життя. Із цією метою Він дав нам 10 Заповідей, які мають стояти на сторожі нашого щасливого життя.

Епілог

Американський генерал Мек-Артур при капітуляції Японії наприкінці Другої світової війни визнав: «Тільки повернення до християнських засад може врятувати людство від страшною загибелі. Коли не буде війни з Богом, тоді не буде війни між народами». Без цих Заповідей нема щастя для людини, родини, суспільства, народу, нема доступу до неба. «Як хочеш увійти в життя, – каже Христос до кожного з нас, – додержуй Заповідей» (Мт. 19, 17). Тому перед нами – нелегке, творче завдання: молитися Божими Заповідями у своєму житті. Хоч старозавітній Декалог і відображає рівень моральної свідомості тогочасних людей, ми завжди маємо у складному житті сучасного світу доповнювати їх свідомістю Христа і Його Євангелія. 10 Заповідей – непорушна основа, на які оперся сам Господь у своєму вченні. Він поглиблює сенс багатьох етичних Заповідей, а в Нагірній проповіді вказує, що жорстокість й аморальність згубні вже тоді, коли народжуються в серці людини, а не тільки тоді, коли виявляються у її вчинках. Подібно й ми, на основі Декалогу, глибоко роздумуймо над власною позицією в кожній ситуації нашого життя. З точки зору християнства, головна мета людства – це слідування до Бога і все більша реалізація в суспільному житті Божих Заповідей. І тоді, як стверджують російські богослови, світова спільнота перетвориться в Боголюдство. Сенс життя кожної людини полягає у самозаглибленні, у постійній праці над собою, подоланні своїх негативних рис, емоцій, переборенні самої себе, досягненні своєї Божественної глибини і відчуття єдності з усім світом і Богом. Людина стає Боголюдиною. Це дуже тяжкий і тернистий шлях, наповнений стражданнями, але наш Творець, Котрий любить нас, допомагає в усі моменти нашого життя, щоб ми змогли подолати всі труднощі і жити з Ним у безмежній гармонії та любові.

Цікаво, що...

Після Другої світової війни в Голландії засновано спільну акцію католиків і протестантів під гаслом: «Поворот до Божих Заповідей!». Цю акцію повинні підхопити всі християни світу, їхній клич нехай стає й нашим особистим, родинним, національним кличем. Тоді запанує у світі Бог і Його Заповіді й сповняться слова Писання: «Щасливий народ, якому Бог - Господь!» (Пс. 144, 15).

Дмитро СЕНЕЙКО. 10 Божих Заповідей: що нового?// СЛОВО № 3 (43) 2010, с.2-4